

(Вечерње новости, 30.04.2009)

Србија не може да заустави кризу, не постоји чаробни штапић, нити коначно решење којим ће она бити спречена. Али, криза може да се преброди. Председник Србије Борис Тадић уверен је да ће два пакета владиних мера обуздати економски удар, а да ће инвестиције и кредити помоћи да развој земље не стане, а радна места буду сачувана. Тврди, такође, да Србија не клизи у дужничко ропство и да земља није презадужена.

- Први пакет мера дао је резултат, пре свега у одбрани курса динара. Учињено је доста на стабилизацији макроекономске ситуације и већ трећи месец имамо стабилан динар. Међутим, кризни удар је захтевао и други пакет мера, заснованих на уштедама у потрошњи, неопходних за закључивање аранжмана са ММФ у износу од три милијарде евра. Овим интервенцијама створили смо економски амбијент у којем је могуће остваривати стране инвестиције и одржавати ликвидност предузећа. Наши економски потенцијали биће преусмерени на приоритетне задатке изградње инфраструктуре и улагања у оне области које могу дати брже резултате, попут енергетике и пољопривреде.

Јасно је да се стварни донети кризе још не осећају и да се не зна како ће она изгледати у свом зениту. Спрема ли се, можда, и трећи пакет мера уколико се покаже да је оно што је држава до сада предузела - недовољно?

- Не постоји пакет који би носио неко сасвим ново решење. Нема чаробних мера. Србија је усвојила ону листу мера које већина активних влада у свету данас доноси. Наша влада се не разликује од других влада које реагују на кризу. Постоје, међутим, како у нашем непосредном окружењу, тако и у свету, владе које немају никакве мере, које чекају да виде какви ће бити ефекти кризе и колико ће мере земаља које су реаговале бити успешне. Питање је ко преузима већи ризик - они који реагују или они који чекају да виде искуства других: позитивна да их пресликају, а негативна да их заобиђу. Србија, дакле, није креирала, нити проузроковала кризу. Она је настала у највећим светским

финансијским системима, а Србија је њоме, као и све мале земље - погођена. Овог тренутка ни највеће светске економије немају одговор на кризу. Коначне и потпуне одговоре нема ни Србија. Треба рећи грађанима: Србија не може да да свету рецепт за одбрану од економске кризе, али може да има мере којима ће ублажити њене последице. То је одговорност ове владе.

Министри те владе, међутим, често дају анализе колико ће криза трајати, како ће изгледати, уверавају да имају решена... Може ли Србија решити нешто што не успева целом свету?

- Проблем ће бити решен када највеће државе и економије света пронађу право решење. Ствар је много тежа и сложенија него што се чинило у почетку. Проблем није само у финансијама, у економији, него у кризи једног поретка - капиталистичког. Тај поредак се сломио на месту за које се веровало да је најснажније: на финансијама, економији и систему правила на којем такво друштво функционише. Сада се налазимо у ситуацији да морамо брзо да успостављамо нови поредак, не само у економији, него и у политици, у читавом систему вредности. Ми зато будно мотримо шта ће кључне земље света урадити. Ако оне брзо пронађу решења, та решења ће брзо стићи и у Србију. Ако се то не догоди, морамо бити спремни на дуготрајну одбрану превентивним мерама. Оне нису коначан одговор на кризу, јер такав одговор могу да дају само велике земље и економије. Потенцијална пандемија свињског грипа је добра илустрација. Србија није одговорна за настанак те болести која прети читавом човечанству, али морамо имати превентивне мере. Српски фармацеути вероватно неће открити лек против свињског грипа, пре ће то урадити велики светски здравствени центри, али ми до тада морамо урадити све што је на нама. Тако је и са овом економском "пандемијом".

Држава је, досадашњим потезима, највише ударила по свом џепу. Ако даље интервенције буду више по глави грађана, могуће је и веће незадовољство. Могу ли социјалне мере надоместити негативан ефекат економских?

- Могу, и те како. Пре свега, кроз очување продуктивних радних места. Смањењем преобимне администрације растеређује се привреда, а на тај начин се чувају радна места. Без радних места нема прилива у буџет, без прилива у буџет нема средстава за заштиту најсиромашнијих...

Многи од најугроженијих већ протестују, показују и највећи очај. Како то делује на

вас?

- Тешко ми је када то видим. Угроженим грађанима мора се помоћи, Влада мора пронаћи начина да им помогне и реши њихове проблеме нагомилане годинама уназад. Очекујем од надлежних да хитно и адекватно реагују. Уколико се криза буде продужила, Влада мора бити спремна да стално иновира мере социјалне политике. Развој и инвестиције могу то обезбедити. Зато једна од мера јесу инвестиције у инфраструктуру. Нема дилеме, држава ће увести ригорозну штедњу, преузеће на себе терет развоја, али ће обезбедити будућност за генерације које долазе.

Већ се чују приговори да се претерано задужујемо, да упадамо у дужничко ропство, да дугови управљају нама, а не ми њима. Да ли је тако?

- Напротив! За разлику од претходних структура које су се задуживале и трошиле уместо да улажу у развој земље, ми ћемо инвестирати у нешто што ће имати непосредну и дугорочну корист - нова и стабилна радна места.

Дакле, Србија није презадужена?

- Хвала богу, за разлику од других земаља у региону, Србија није презадужена земља. Хрватској, на пример, само ове године долази на отплату 12 милијарди евра. Србији - тек 500 милиона евра. То је паралела. Мађарска је банкротирала, тражи позајмицу од 30 милијарди евра. Неке критике можда и могу да стоје, али да је Србија презадужена земља - не.

Размишљате ли да, ако приходи ни после свих мера не буду довољни, покренете питање продаје јавних предузећа?

- То питање сада није на дневном реду. Дошло је време да застанемо са приватизацијом. Не планирамо приватизацију Електропривреде Србије, која је кичма наше привреде. Али, заинтересовани смо да учествујемо у електропривредама региона и да формирамо електропривреду која ће бити међу две најзначајније компаније на Балкану. Дакле,

желимо инвестиције у нове капацитете електричне енергије. Ту на уму имамо термоелектране, хидроелектране на Дрини и Морави, као и велики пројекат реверзибилне хидроелектране "Ђердап 3". Она би Србију претворила у стратешког чиниоца у производњи електричне енергије која недостаје у критичним моментима, такозваним пиковима. Само Србија и Румунија, у целом региону, имају капацитете за реверзибилне електране. Такође, све ћемо учинити да током ове године завршимо тендере за изградњу аутопутева, Коридора 10, да урадимо нешто конкретно на потезу који би ишао кроз централну Србију према Црној Гори.

Очување радних места навели сте као стратешки циљ. Верујете ли да је он остварив у условима кризе?

- Веома је важно за социјалну и политичку стабилност да се укупан број радних места не смањује. Све ове мере су у том циљу - да зауставе деценијски проблем незапослености.

Ваши контакти последних дана били су оријентисани на суседе. Да ли је у најави нека заједничка активност у уједињавању овог простора у циљу лакшег преживљавања периода који долази? Јесте ли за неку врсту царинске уније коју је предложио Анте Марковић?

- Потпуно се слажем са Антом Марковићем, мада у региону већ имамо уговор о слободној трговини, ЦЕФТА, који регулише и питање царина на добар начин. Пословањем у окружењу лимитирају се трошкови, пре свега превоза, због чега је добро оријентисати извоз на суседне државе. Зато ћемо вероватно сада бити упућенији једни на друге него пре кризе. О томе сам разговарао са хрватским и словеначким премијерима, као и црногорским председником, а очекујем састанке са босанскохерцеговачким председништвом и македонским властима. То што сте поставили као питање биће тема наших разговора. Свака сарадња је добродошла, у економији и енергетици пре свега. Имамо потенцијал изградње балканског нафтовода од Констанце до Трста, који би прошао кроз готово све балканске земље. Постоје гаранције да ће ускоро бити започети радови на "Јужном току" који радимо са "Гаспромом", а који би повезао, поред Русије, и Бугарску, Србију, Мађарску, Аустрију, Италију и, скоро сигурно, Словенију. Могуће је да један крак уђе у Хрватску, а преко Србије ће, по свему судећи, бити повезана БиХ. Интересовање показује и Црна Гора. У сваком случају, Србија жели да постане регионално чвориште кад је гас у питању, заједно са Бугарском. Ако се томе додају наши домаћи енергетски потенцијали, јасно је шта су кључне тачке нашег развоја.

Значи, нису тачне спекулације да бисмо могли остати без "Јужног тока"?

- Није најважнија ствар систем цеви, него да ли у њима постоји реалан енергент - гас. Русија има потенцијала да снабдева не само јужни, него и северни ток који ће се градити паралелно са јужним. "Набуко" пројекат се суочава са недостатком гасних извора и зато је постојала идеја о интеграцији тог гасовода. Али, ако би се и дошло до реализације те идеје, која је предмет спекулација, сигурно би и тај гасовод прошао кроз територију Србије. "Јужни ток" ће то несумњиво чинити. Наредних дана биће потписан споразума о изградњи "Јужног тока" у Сочију, у чему ће Србија учествовати.

Значи ли економска сарадња и отопљавање политичких односа у региону, поремећених после проглашења независности КиМ?

- Свима је у интересу отопљавање политичких односа са Србијом, јер без нас нема стабилности у региону. Зато ће и Србија реаговати са много добрих намера, али са јасно дефинисаним интересима. Прошло је време братства и јединства, али је дошло време дефинисаних интереса. Зато ћемо регионалној сарадњи дати један потпуно нови импулс.

Поднесци земаља које желе да учествују у процесу пред Међународним судом правде везаном за проглашење независности КиМ показали су подељеност држава са разних крајева света, али и одсуство консензуса унутар ЕУ...

- Мислим да смо већ постигли велики успех самом чињеницом да је отворен процес пред Међународним судом правде. Показала је то резолуција пред УН која је добила огромну подршку. Успорен је процес признања независности КиМ, а да је ишло по лошем сценарију, већ би 150 држава дало свој глас. Овако, Косово су признале 54 државе. То је огромна мањина. Евидентно је да у ЕУ никад неће бити консензуса, што су поднесци који су стигли пред суд дефинитивно потврдили. То је добро за Србију. Упркос неким тврдњама у предизборној кампањи да је ЕУ признала Косово, данас су Шпанија, Румунија, Словачка, Кипар приложили поднеске и обавезали се да ће се на сваком пољу супротстављати независности. Да не говоримо о Русији, о Кини, која никад раније није реаговала пред МСП, о Египту... Из свих делова света имамо партнере у овом спору.

Какав епилог очекујете?

- Мислим да је наш случај пред МСП веома јак. Треба да будемо оптимисти. У овом случају држим се девизе: пожури полако. Не треба срљати. Косово без воље Србије никад неће бити део УН. Сама та чињеница усмераваће руководство косовских Албанаца и оно ће кад-тад поново морати да уђе у преговарачки процес. А то и јесте наша намера. Ми смо за преговоре којима стварно можемо да постигнемо компромисно и одрживо решење. Није решење оно у којем једна страна губи све, а друга добија све. Процес пред МСП је само део процеса који следи. Једно је сигурно - демократска Србија никад више неће водити рат, неће угрожавати своје, ни грађане региона. Желимо најбоље могуће односе са Албанцима, упркос свим траумама из прошлости. Само са таквом политиком можемо бити значајан регионални чинилац. Показали смо да бранећи Косово не морамо зауставити пут Србије ка ЕУ, али и да су неистините тврдње да смо, потписујући ССП, наводно признали независност Косова.

Дали сте шансу Еулексу прихватањем распоређивања те мисије на целом Косову. Јесте ли задовољни њиховим учинком?

- Еулекс је млада институција и треба јој дати шансу. Процес наше сарадње са Еулексом се уходава. Како је рекао господин Кермабон, Еулекс има искључиво техничку мисију, што доказује да не примењује Ахтисаријев план.

Потпуно је јасно да ће европски пут бити успорен. Имате ли процену до када ће наша кандидатура стајати по страни?

- Криза је несумњиво утицала на успоравање проширења ЕУ. Али, поред званичног прикључења, постоји и други колосек - давање олакшица земљама које су показале жељу да постану члан. Тај други део, у којем су нама важни фондови, није успорен. Такође, процес визне либерализације биће остварен, и очекујем укидање виза до краја ове или почетком следеће године. Задовољан сам на који начин су министри Дачић, Јеремић и Ђелић обавили свој део посла. У ЕУ су у току изборни процеси, очекујем да, када се они заврше, проширење добије нови замах. То значи да, у коначном исходу, наше кашњење неће бити велико у односу на период који смо зацртали за улазак у ЕУ.

Идеја о смањењу броја министарстава, коју сте и ви подржали, полако се заборавља, јер коалационим партнерима није прихватљива. Јесте ли одустали од те мере штедне?

- Нисмо одустали. Влада мора да води конзистентну политику. Чак и ако се постижу мале уштеде, важно је да се то ради на неком симболички значајном месту. Битно је грађанима показати да је потребна финансијска дисциплина и да сви морају тако да се владају. Чак и да нема суштинских уштеда у смањењу броја ресора у Влади, то је важна порука грађанима да је Влада у стању да штеди и да је солидарна са њима. Због тога се разговори о смањењу Владе настављају.

Упркос порукама социјалиста да Влада не би ни била оволика да се могао постићи другачији договор...

- Проблем оволике Владе је настао због постојећег изборног закона, који такође мора да се мења. Јер, овакви услови омогућавају да мноштво странака учествује на изборима, са лакоћом улазе у парламент и постављају услове за улазак у Владу. Тако се на три коалиционе листе нађе 15 странака. И свака има своји обавезу према бирачима. Зато морамо мењати законе о регистровању странака, њиховом финансирању, али и сам Устав у неким деловима. На пример, у делу који дефинише број посланика. Лично, не видим разлог да Србија има 250 посланика, јер је за земљу ове величине довољно 150.

Војвођански статут још чека усвајање, док се други делови Србије буне зашто немају иста права која они траже. Је ли могућа равнотежа?

- Могуће су уставне промене којима би се решило и питање регионализације и децентрализације Србије. Није природно да само Војводина буде регија са дефинисаним правима у Србији када и друге регије желе иста таква права. Ако би Војводина била једина регија, Србија би била асиметрична држава, што би производило сталну нестабилност. Врло брзо ће доћи време да отворимо и то питање, да променимо и побољшамо наш Устав када је тема регионализације у питању.

Недавно сте поручили својим министрима да им фотеље нису загарантоване и да ћете анализирати рад сваког од њих понаособ. До каквог налаза сте дошли?

- За анализу министара одговоран је и надлежан премијер Мирко Цветковић. Подржаћу га у послу, за сваку одлуку коју буде доносио и у наредном периоду. И ниједном министру посао није загарантован и мораће да "гризу" како би га задржали. Ако председник полаже испит пред грађанима, тако и министри полажу испит пред премијером, парламентом и странкама које су их изабрале. Премијер редовно анализира

рад, зна ко је радио добро, на крају ће он доносити одлуке.

Да ли ће борба против економске кризе омести ону другу раније започету - против криминала и корупције?

- Одлучна борба против криминала и корупције је нешто од чега нећемо одустати ни у време кризе, и та битка, као што видите, сваког дана даје резултате. Држава ће наставити да ради свој посао. Обрачун са организованим криминалом је један од најважнијих задатака ове владе. Добро је што је и Скупштина почела ефикасније да ради, и то ће бити од користи за доношење закона који суспендују корупцију и помажу у обрачуну са криминалом. То је једна од суштинских промена које ово друштво мора да обави и као услов за улазак у ЕУ. У овом изузетно важном послу неће бити заштићене ни странке, ни њихове перјанице.

Какви су тренутно односи међу партнерима владајуће коалиције?

- Нису савршени. О различитим питањима немамо сви исто мишљење, и то не кријем. Има различитих мишљења, али смо јединствени око круцијалних питања. На пример, нема дилеме да сви морамо да штедим, да највећи терет кризе мора да сноси држава, а не грађани, и да они којима је најтеже у нашем друштву морају бити заштићени. Можемо да се споримо око тога које ћемо мере применити да бисмо до тога дошли. Има, дакле, различитих мишљења, али око централних питања нема разлика.

Листа финансијера ДС изазвала је много сумњи у јавности јер су се очекивала много звучнија имена од побројаних. Је ли то једини прави списак?

- У читавој овој халабуци која се дигла око листе није примећено да је ДС због изборних резултата добила врло значајна средства из буџета и да није имала потребе да се додатно финансира. Странке које нису победиле на изборима имале су много веће проблеме са финансирањем. Листа са именима људи који су финансијски помогли странци односи се на мале донације, углавном на локалу.

Може ли се догодити да је било и крупнијих финансијера, а да ви то не знате? Да ли се ваша порука да ћете преиспитати све сумње односила на то?

Спремни да обуздамо кризу

Пише: Борис Тадић
четвртак, 30 април 2009 16:14

- Моја обавеза је била да отворим врата ДС за све истражне институције. И то сам урадио. Све структуре у држави су охрабрене да испитују рад ДС. Али, и свих других странака. То је процес који више не може да се заустави. Надам се да ће све странке бити отворене да се утврди истина о финансирању.